

Felsefenin İslam düşüncesi içinde bağımsız bir ilim dalı olmasında ilk temsilci ve ilk filozofu ünvanını taşıyan ;

Ya'kup b. İshak

EL- KİNDÎ

"Felsefe; insanın, gücü ölçüsünde, var olanların (ebedi ve külli varlıkların) hakikatini ve mahiyetini bilmesidir."
El-Kindî

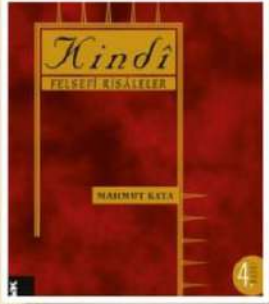
Aslen Güney Arabistanlı Kahtân kabilesinden olup Kûfe'de doğmuştur. (yaklaşık 185/801).

Vefatı yaklaşık 252/866 tarihlidir.

Bilgi anlayışında bilginin kapsamı ve güvenilirliği açısından şu sırayı takip eder:
Duyular -> Akıl -> Sezgi -> Vahiy.

Kindî, Kelâm'ın Mutezile elinde bağımsız bir ilim halini aldığı dönemde Basra'da bulunmuş ve dönemin bilginlerinden istifade etmiştir. Eğitimine daha sonra Bağdat'ta devam etmiştir. Dönemin halifesi Memûn'un takdirini kazanmış ve saraydaki dinî-felsefî-edebî toplantılara katılmıştır.

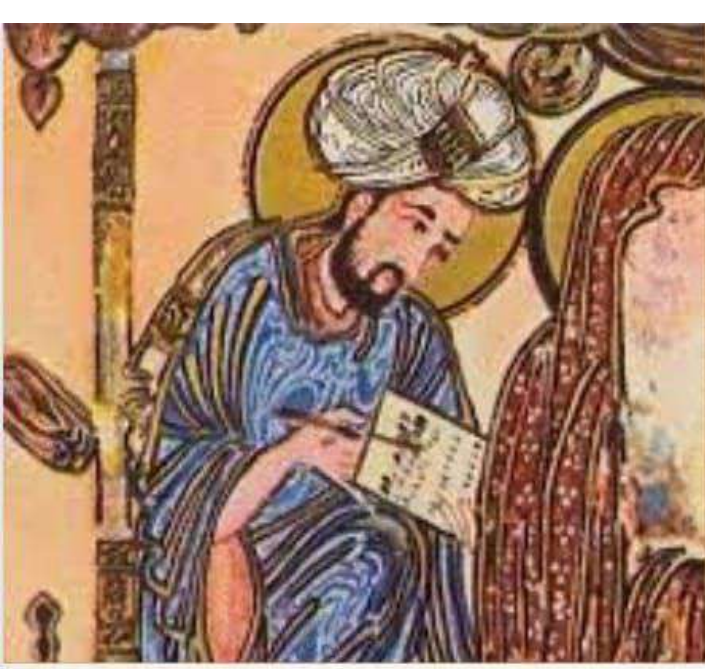

215/830'da kurulan Beytül-hikme'de âlim ve mütercimler kadrosunda görev almış, pek çok önemli eserin İslam düşüncesine kazandırılmasında öncü rol almıştır.

Ömrünün son yirmi yılını resmi görevden ayrılmış haliyle geçirmiştir.

Rabia Yalçın

KINDÎ

Kindî:

Aslen Güney Arabistanlı Kahtân kabilesinden olup Kûfe'de doğmuştur. (yaklaşık 185/801). Beşinci göbekten dedesi Eş'as b. Kays, Kinde meliki iken Medine'ye gelip (10/631) Hz. Peygamber'in huzurunda müslüman olmuştur.

Kindî, Kelâm'ın Mutezile elinde bağımsız bir ilim halini aldığı dönemde Basra'da bulunmuş ve dönemin bilginlerinden istifade etmiştir. Eğitimine daha sonra Bağdat'ta devam etmiştir. Dönemin halifesi Memûn'un takdirini kazanmış ve saraydaki dinî-felsefî-edebî toplantılara katılmıştır. 215/830'da kurulan Beytül-hikme'de âlim ve mütercimler kadrosunda görev almış, pek çok önemli eserin İslam düşüncesine kazandırılmasında öncü rol almıştır. Ömrünün son yirmi yılını resmi görevden ayrılmış haliyle geçirmiştir. Felsefenin İslam düşüncesi içinde bağımsız bir ilim dalı olmasında ilk temsilci ve ilk filozofu ünvanını taşır. Vefatı yaklaşık 252/866 tarihlidir.

EL-KINDİ

801-873

-Küfe şehrinde yaşayıp yine orda vefat eden Ebu Yusuf İbn İshak el-kindî batılı kaynaklarda Alkindus olarak geçer. Ailesi Küfe şehrinin yöneticisiydi.

-Gök cisimleri hakkındaki çalışmaları sonucu saray astronomluğuna yükselmiştir.

-FİZİK, MATEMATİK, TIP, JEOLOJİ, MİNEROLOJİ ve COĞRAFYA alanında uzmanlığı bulunmaktadır.

"Müminin sevinci yüzünde, üzüntüsü kalbindedir".

EL KİNDÎ

Kaybedilmeye elverişli bütün dileklerde musibet, geçici olan her şeyde acı ve keder, her güvenliğin sonunda bir korku vardır.

Ebu Yusuf Yakup İshak El-Kindî MS.801 civarında Küfe 'de doğdu. Babası Harun el-Reşit'in bir memuru idi. El-Kindî; el-Memun, el-Mutasım ve el-Mütevekkil 'in bir çağdaşı idi ve büyük ölçüde Bağdat'ta yetişti. Mütevekkil tarafından resmi olarak bir hattat olarak görevlendirildi. Onun felsefi görüşlerinden dolayı, Mütevekkil ona sinirlendi ve bütün kitaplarına el koydu. Ancak, bunlar sonradan iade edildi. El-Mutamid'in hükümdarlığı esnasında 866'te öldü.

El-Kindî, bir filozof, matematikçi, fizikçi, astronom, hekim, coğrafyacı ve hatta müzikte bir uzman idi. Onun bu alanların tamamına özgün katkılar yapmış olması şaşırtıcıdır. Eserlerinden dolayı, Arapların Filozofu olarak bilinir.

Matematikte, sayı sistemi üzerine dört kitap yazmıştır ve modern aritmetiğin büyük bir bölümünün kuruluşunu hazırlamıştır. Arap sayılar sisteminin büyük ölçüde el-Harezmi tarafından geliştirilmiş olduğundan şüphe yoktur, ancak El-Kindî de bu konu üzerine zengin katkılarda bulunmuştur. Aynı zamanda, astronomi ile ilgili çalışmalarında yardım etmesi için küresel geometriye de katkıda bulunmuştur.

ESERLERİ

- . Risale fil Akl Manaslık
- .Risale fi Mahiyetin Nevmi
ver hayali beser
- . Risale fil Cevahiril Hamse
- . Risale fil Şubat

D.801 Basra

Ö.871 Bağdat

Filozof

KINDİ

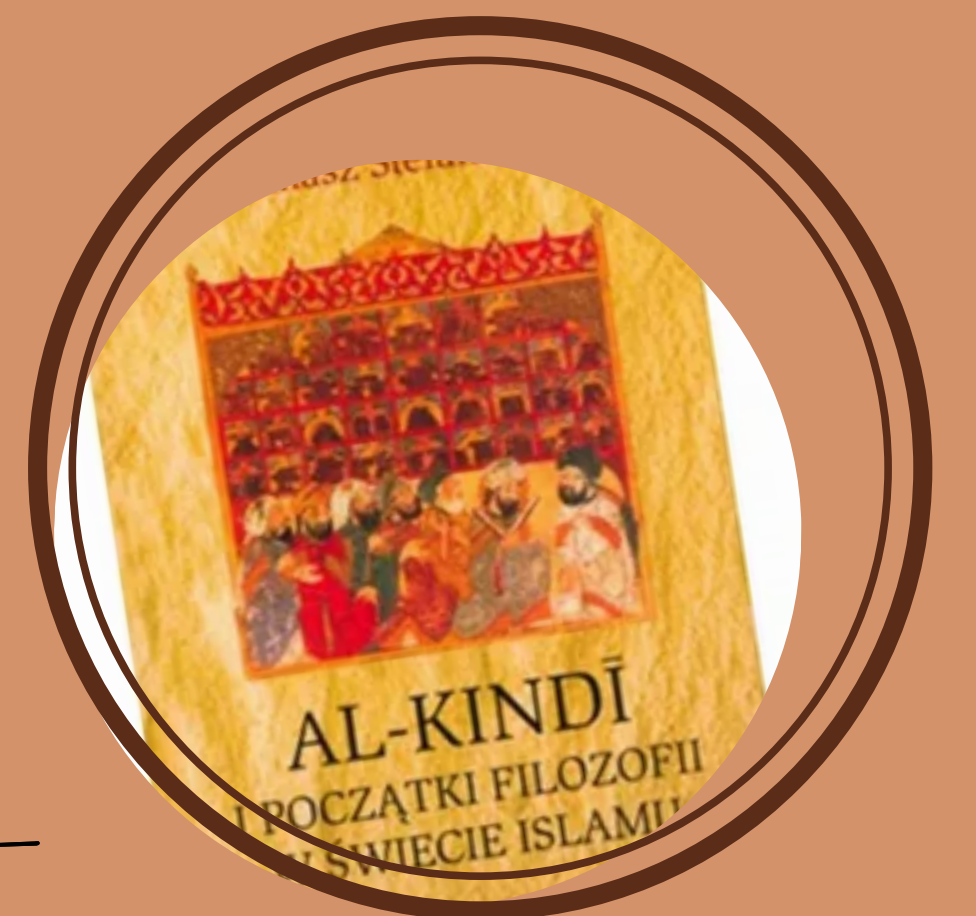
Kindî veya tam adıyla Ebu Yusuf Yakub bin İshak el-Sebbah el-Kindî

*felsefe, tıp, matematik
astronomi, ilahiyat, psikoloji,
fizik, kimya ve müziğe kadar
pek çok bilim dalında eser
yazan Arap bilim insanı.*

Risale fil Akl Manaslk

Risale fi Şubat.

Risale fi İhtilafil Manazır.

Felsefenin yönteminin kanıtlama, kanıtlamanın hedefinin maddeye biçim kazandıran özleri bilmek, felsefenin amacının ise Tanrı'ya erişmek olduğunu öne süren Kindî'ye göre, felsefi bilginin ilk basamağı akıl yürütmedir.

İzafiyet Teorisinin temellerini atan ilk kişi olan El-Kindî akıl yürütmeye önem veren Meşşai akımını da başlatan kişidir. Kindî'nin 17 yapıtı Latinceye ve 4 yapıtı da İbranice'ye çevrilmiştir. Yöntem olarak genellikle mantık ve matematiği kullanan Kindî, her konuda insanı başarıya götüren bilimin matematik olduğunu ısrarla vurgular.

Yetkinliğini kanıtladığı gibi Me'mun'un 830 yılında kurduğu Beytül-Hikme'deki bilgin ve mütercimler kadrosu içinde yer almayı başarmıştı. Optik ve müzik gibi konularda da matematiksel yazılar yazdı. Antik Yunan felsefesini benimsemiş ve bu ekolde üretilen bazı eserleri Arapça'ya çevirmiş ilk isimlerden biridir.

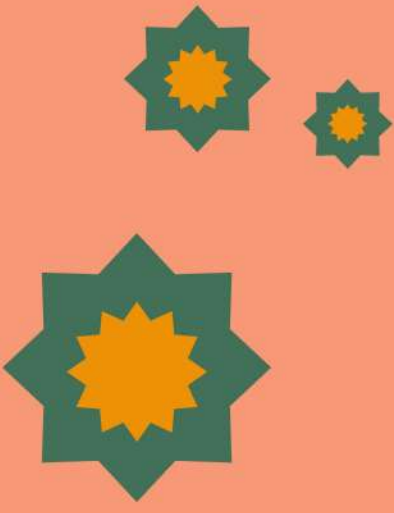
Fârâbî ve İbn-i Sînâ'nın çalışmalarına rağmen, kendisi de yaşadığı asrın Büyük Müslüman Filozofları arasında sayılmıştır. Tarihe İbnü'n-Nedîm Fihrist (Katalog) adlı kitabında ondan bahsetmişti.

"Bir şeyin ticaretini yapan, onu satar. Sattığı ise artık kendisinin değildir. Dolayısıyla din ticareti yapanın dini yoktur."

El-Kindî

Kindî bu sözü Abbâsî Halifesi Mutasım Billâh'a sunduğu " Kitâb fi'l-Felsefeti'l-Ûlâ (ilk felsefe üzerine) isimli eserinde söylemiştir.

Muallim-i Sâni

FÂRÂBÎ

870-950

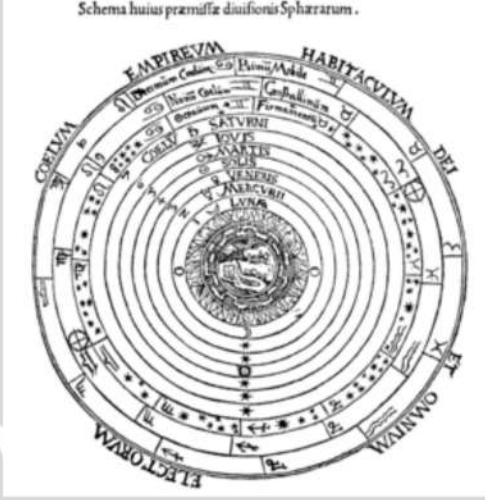

Muallim-i Sâni (ikinci Üstad) adıyla anılan Ebu Nasr Muhammed el-Fârâbî, Türkistan'ın Fârâb şehrinde (bugün Kazakistan sınırları içinde Otrar, Çimkent) doğdu. (Yaklaşık 258/871).

Fârâbî, Samaniler döneminde önemli bir eğitim ve kültür şehri olan Fârâb'da ilk eğitimini gördükten sonra buradan ayrıldı ve hayatının sonuna kadar devam edecek yolculuğuna başladı. Fârâbî Bağdat'ta, Nestûrî bir Hıristiyan olan mütercim ve şârih Ebû Bişr Mettâ b. Yûnus'tan mantık ve döneminin büyük dil bilimcilerinden olan İbnü's-Serrâc'dan dil ilimlerini tahsil etti. Yirmi yıl kadar Bağdat'ta oturan ve eserlerinin çoğunu burada kaleme alan filozof, bu şehirde meydana gelen karışıklıklar sebebiyle 941'de veya bir yıl sonra Dımaşk'a gitti. İlerlemiş yaşına rağmen Fârâbî 948'de Mısır'a kısa bir seyahat yaptıktan sonra Dımaşk'a döndü ve Aralık 950'de seksen yaşlarında orada öldü.

Fârâbî kısa boylu, köse sakallı, zayıf bir bünyeye sahip olup yaşadığı sürece giydiği Orta Asya Türk kıyafetini hiç değiştirmemiştir. Maddî servete değer vermeyen, şöhret ve gösterişten uzak durur, ruh ve ahlâk temizliğini her şeyin üstünde tutan bir zâhid idi. İlim ve sanat adamlarına büyük değer vermesiyle tanınan Seyfûddeve filozofa ikram ve ihsanda bulunmak istemişse de Fârâbî günlük ihtiyacını karşılayacak kadarını kabul etmiştir. Genellikle münzevi bir hayat yaşamayı seven Fârâbî hiç evlenmemiş ve mal mülk edinmemiştir. Fırsat buldukça öğrencileriyle su kıyılarında ve bağlık bahçelik yerlerde buluşurdu. Tahsilü's-sa'ade (Mutluluğun Kazanılması) adlı eserinde kâmil bir filozofun niteliklerinden, "Öğrenim sırasında karşılaştığı güçlüklerle katlanmalı, üstün bir zekâ ve kavrayışa sahip bulunmalı, doğruluğu ve doğruları, adaleti ve âdil olanları seven, onurlu bir şahsiyet olmalı, altın, gümüş ve benzeri şeylere değer vermemeli, yeme içme konusunda aç gözlü ve nefsanî arzularına düşkün olmamalı, doğruya ulaşmak için azim ve iradesi güçlü bulunmalıdır" şeklinde söz ederken âdeta kendisini anlatmaktadır.

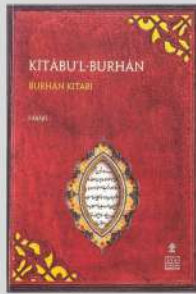
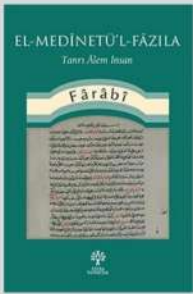
Aristoteles-Batlamyus Kozmolojisine göre evrenin merkezinde dünya yer almaktadır. Diğerleri Dünya'nın etrafında döner. Varlıktaki bu diziliş, sudûr teorisine göredir.

Sırasıyla Ay, Merkür, Venüs, Güneş, Mars, Jüpiter ve Satürn, Dünya'nın etrafında dolaşmaktadır.

Bunlar hareketli gök cisimleri iken bunların dışında, sabit yıldızlar küresi ve en dışta Hareket Etmeyen Hareket Ettirici yani Tanrı bulunmaktadır.

Fârâbî'nin en bilinen eseri el-Medinetü'l-Fâzilâ'dır. Erdemli Şehir anlamına gelen el-Medinetü'l-Fâzilâ, Batlamyus'un kozmolojisi, ile Plotinos'un sudûr nazariyesini Aristoteles'in nedenselci düşüncesiyle birleştirmektedir. Dolayısıyla Erdemli Şehir, kozmik âlem tasavvurunun bir parçasıdır.

Erdemli Şehre zıt olan şehirler; cahil şehir, bozuk şehir, karakteri değişmiş şehir ve sapkın şehirdir. Cahil şehir, halkı mutluluğu bilmeyen, mutluluktan habersiz olan şehirdir. Bozuk şehir, Erdemli Şehir gibi hakikati bilir ama buna uymadığı için cahil şehir gibi yaşar. Karakteri değişmiş şehir, eskiden erdemli iken daha sonra yanlış fikirlere yönelmiştir. Sapkın şehrin yöneticisi, gerçek dışı olarak kendisine vahiy geldiğini iddia eden biridir.

Fârâbî, Kindî ile sistematik bir hale gelmeye başlayan İslam felsefesini daha da ileriye taşıdı. Klasik/beyânî İslam düşüncesinin temel konuları olan ulûhiyyet, nübüvvet ve meâd'ı felsefeye göre yeniden yorumladı.

es-ŞEYHÜ'R-REİS

İBN SİNÂ

İbn Sînâ, Felsefenin bütün alanlarında eser vermiş, Aristoteles'in eserlerine yaptığı yorumlar yapmıştır ve felsefenin otoritesi haline gelmiştir.

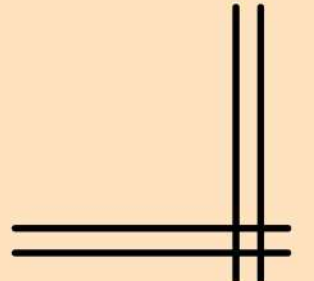
İbn Sînâ, İslam düşünce geleneğini derinden etkilemiştir. Kelâm ilmi onun eserleriyle kısmen etkilenmiştir. Tasavvuf Metafizğinin kurucu ismi olan İbn Arabî'nin düşünce sisteminde belirleyici olmuştur.

980-1037

"Bu erdemlerle [ıffet, hikmet, şecaat ve bunları toplamı olan adalet] birlikte nazarî hikmete sahip olan kimse, kuşkusuz saadete ulaşmıştır. Bunların yanı sıra nebevî özellikleri de kazanan kimse, nerdeyse insânî bir rab haline gelir. O, yer âleminin sultanı, Allah'ın yeryüzündeki halifesidir."

METAFİZİK

Buhara yakınlarındaki Efşene köyünde (Özbekistan) 980 civarında dünyaya gelmiş ve 1037 yılında Hemedan şehrinde (İran) vefat etmiştir. Tıp ve felsefe alanına ağırlık verdiği değişik alanlarda 200 kadar kitap yazmıştır. Orta Çağ biliminin kurucusu ve hekimlerin önderi olarak bilinir; "Büyük Üstat" (eş-Şeyhü'r-Reis) ismiyle de tanır.

İbn Sinâ olağan üstü bir zekâyâ sahip olduğu için küçük yaşta dikkatleri üzerinde toplamıştır. Önce Kur'an'ı ezberlemiş; dil, edebiyat, akaid ve fıkıh öğrenimi görmüştür. 17 yaşında Buhara saray kütüphanesinin başına getirilmiştir.

● **Taş**

Buhara'da iç karışıklıkların çıkmasının ardından şehri terk etmiş ve çeşitli yerlere yolculuğa çıkmıştır. Hârîzm'de bir kasaba olan Gürgenç'te Gazneli Mahmut, Gürgenç'in yöneticisi olan Emir Ali b. Me'mûn'a bir mektup göndererek çevresindeki âlimleri sarayına göndermesini istemiştir. İbn İrâk, İbnü'l-Hammâr ve Bîrûnî daveti kabul ederken İbn Sinâ daveti kabul etmemiştir. Gazneli Devleti, İbn Sinâ'nın yakalanması için emirler çıkarmıştır. Resimleri çevredeki bölgelere dağıtılarak tutuklanması istenmiş ama yakalanamamıştır. Yeniden seyahate çıkmak zorunda kalan İbn Sinâ, Büveyhilerin meclisinde yer almıştır. Kimi zaman sorunlar yaşasa da birçok Büveyhî yöneticisiyle iyi ilişkiler kurmuştur.

● **Cürcan**

● **Rey**

415/1024 senesinde Hemedan'dan İsfahan'a geçen filozof burada emir Alâüddeyle tarafından vezirliğe getirildi. Farsça kaleme alarak ona ithaf ettiği *Dânişnâme-i 'Alâî* ile mantık, fizik ve metafizik bölümlerinden oluşan en-Necât'ı bu dönemde telif etti. Gazneli Mahmûd'un İsfahan'ı aldığı esnada evi ve kütüphanesinin yağmalanması, önemli bazı eserlerinin kaybolmasına neden oldu. Kalan hayatı boyunca Alâüddeyle'ye eşlik eden İbn Sinâ, onunla birlikte Hemedan'a çıktığı bir sefer sırasında hastalandı Hemedan'a ulaştıklarında 429/1037-8 senesinde vefat etti.

İbn Sinâ'nın insan bedenini çizimi

İbn Sinâ, en büyük düşünürlerden olmasının yanı sıra gelmiş geçmiş en büyük hekimlerden birisidir. *El-Kânûn fî'l-Tib* isimli tıp kitabı yüzyıllarca hekim eğitiminde ve tedavilerde temel eser olarak okutulmuştur.

● **Kazvin**

● **İsfahan**

İbn Sinâ, Orta çağın tıp otoritesi olarak büyük hekimler olan Hipokrat ve Galen'le karşılaştırılmıştır.

● **Hemedan**

1154-1191

Sühreverdî

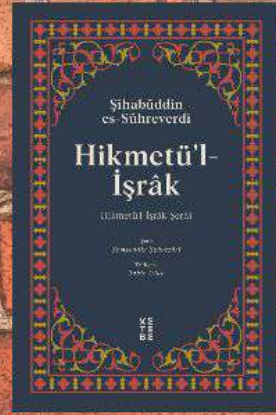
- İsrâkiliğin Kurucusu.
- Maktûl

549 (1154) yılında İran'ın kuzeybatısında yer alan, şimdiki Zencân şehri yakınlarındaki Sühreverd kasabasında doğdu. İlk gençlik yıllarında Merâğa'ya gitti ve orada Fahreddin er-Râzî'nin hocası olan Mecdüddin el-Cîlî'den felsefe ve fıkıh usulü öğrenimi gördü. Daha sonra İsfahan'a giden Sühreverdî, burada İbn Sînâ geleneğini benimsedi. Diyarbakır ve Mardin'e de yolculuk ederek buradaki âlimlerle görüştü. Anadolu Selçuklu Sultanı II. Kılıçarslan'ın oğlu I. Süleyman Şah ile yakınlık kurdu.

Fahreddin el-Mardîni yakın çevresine genç Sühreverdî'nin parlak zekâsından söz etmiş, fakat cüretkârlık ve tedbirsizliğinin ölümüne yol açabileceği yolunda tedirginliğini dile getirmiştir. Halep'te bulunurken eski Fârisî kültür kaynaklı bazı düşünceleri dolayısıyla sapkınlıkla suçlanmıştır. Bir süre sonra Selâhaddîn-i Eyyûbî'nin oğlu el-Melikü'z-Zâhir tarafından idam edilmiştir.

Sühreverdî, felsefî serüveninin ilerleyen dönemlerinde İbn Sînâ'nın sisteminin merkezine Aristoteles'i alması dolayısıyla ondan kopmuş ve işrâkîliği kurmuştur. Onun sisteminde tekamül eden kişi "teosof bilge" (el-hakîmü'l-müteellih) haline gelmektedir. Müteellih, ilâhî yahut metafizik varlık alanına ait nûrânî-melekî gerçeklikle bir müşahede tecrübesi sayesinde yüzyüze gelir ve onu yaşayarak, tadararak kavrar.

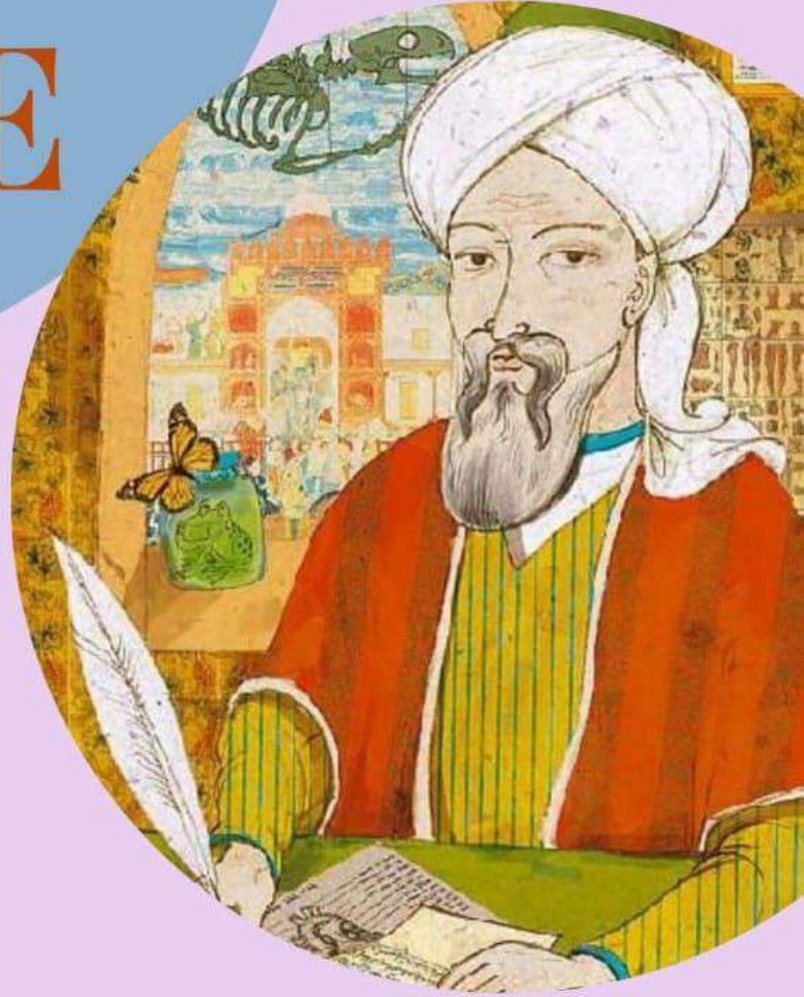
Felsefî bir terim olarak işrâkîlik varlığın mantık ve akılıyürütme yoluyla idrak edilemeyeceğini ancak sezgisel bir kavrayış, anlık bir aydınlanma, içe doğuş yoluyla kavranabileceğini öne süren görüştür. Bu görüşü benimseyenlere de İşrâkî denilir.

Endülüs' te yetişen
ilk Müsküman
filozof;

İBN BÂCCE

HAYATI

İBN BÂCCE, FELSEFE BAŞTA OLMAK ÜZERE ASTRONOMİ VE FİZİK GİBİ ALANLARDA DA ÖNEMLİ KATKILARI OLAN ENDÜLÜSLÜ İSLÂM DÜŞÜNÜRÜDÜR. 470/1077'DE SARAKUSTA'DA (SARAGOSSA) DOĞUP, 533/1139'TE FAS'TA VEFAT ETMİŞTİR. ABDURRAHMAN B. SEYYİD EL-MÜHENDİS'TEN İLİM TAHSİL ETMİŞ, EBÜ'L-HASAN İBNÜ'L-İMAM, EBÜ'L-HASAN İBN CUDİ, İSHAK B. ŞEM'UN EL-YAHUDİ EL-KURTUBÎ, EBÜ AMR B. HIRNARE, EBÜ OSMAN B. ALİ B. OSMAN EL-ENSÂRÎ VE İBN RÜŞD GİBİ İSİMLERE DE HOCALIK YAPMIŞTIR.

İBN BÂCCE'NİN FELSEFESİNİN TEMEL KAYNAKLARI ARASINDA PLATON VE ARİSTOTELES GİBİ YUNAN FİLOZOFLARI İLE KİNDİ, FÂRÂBÎ VE İBN SİNÂ GİBİ DOĞULU İSLÂM FİLOZOFLARI BULUNMAKTADIR. İSLÂM FİLOZOFLARI ARASINDA GELİŞEN ARİSTOTELES'İN ESERLERİNE ŞERH YAZMA GELENEĞİNİN İLK ÖRNEK İSİMLERİ ARASINDADIR. FÂRÂBÎ'NİN ÇEŞİTLİ ESERLERİNE TALİKLER YAZMIŞ, GAZZÂLÎ'NİN ŞAHSINDA SUFİLERİ ELEŞTİREREK DAHA ÇOK AKLİ MERKEZE ALAN BİR DÜŞÜNCE SİSTEMİ GELİŞTİRMİŞTİR.

İBN BÂCCE, İBN TUFEYL'İN, KENDİSİNE KADAR ENDÜLÜS'TE GERÇEKLEŞTİRİLEN FELSEFİ ETKİNLİĞİN AŞAMALARINA İLİŞKİN ÜÇLÜ TASNİFİNİN SONUNCU VE EN YETKİN AŞAMASINA TEKABÜL EDER. İBN TUFEYL'E GÖRE FELSEFE ÖNCE RİYAZİ BİLİMLER, İKİNCİ OLARAK MANTIK AŞAMASINDAN GEÇMİŞ VE ZİRVESİNİ İBN BÂCCE'NİN OLUŞTURDUĞU METAFİZİK İLE YETKİN NOKTASINA ULAŞMIŞTIR. İBN BÂCCE'Yİ ÖNE ÇIKARAN TEMEL ÖĞRETİLERİN PSİKOLOJİ, EPİSTEMOLOJİ, AHLÂK VE SİYASETTE MERKEZİLEŞTİĞİNİ GÖRÜRÜZ.

DÖNEMİNİN ÖNDE GELEN İLİM ADAMLARINDAN İBNÜ'S-SİD EL-BATALYEVESİ İLE ARALARINDA GEÇEN İLMİ TARTIŞMAYLA İLGİLİ BİR BELGE ONUN ERKEN YAŞLARDAKİ İLMİ DONANIMINI ORTAYA KOYMAKTADIR. TAHSİL HAYATI HAKKINDA DAHA AYDINLATICI BİLGİLER EBÜ CA'FER YÜSUF B. HASDAİ'YE YAZDIĞI BİR MEKTUBUNDA YER ALIR. İBN BÂCCE BU MEKTUBUNDA SIRASIYLA MÜZİK, ASTRONOMİ VE MANTIKLA UĞRAŞTIĞINI, DAHA SONRA DA TABİAT İLMİNE GEÇTİĞİNİ YAZAR. AYRICA İBN EBÜ USAYBİA, İBN BÂCCE'NİN KUR'AN'I EZBERLEDİĞİNİ KAYDETMEKTEDİR Kİ BU ONUN TAHSİL HAYATINA İSLÂMİ İLİMLERLE BAŞLADIĞINI GÖSTERİR. İBN BÂCCE ÖĞRENİMİNE VI. (XII.) YÜZYILIN BAŞLARINDA İŞBİLİYE'DE (SEVİLLA) DEVAM ETTİ; BURADA İLMİ VE FELSEFİ KONULARDA BELLİ BİR YETKİNLİĞE ULAŞTI. ARKADAŞI VE ÖĞRENCİSİ EBÜ'L-HASAN İBNÜ'L-İMÂM'A YAZDIĞI BİR MEKTUPTA ABDURRAHMAN B. SEYYİD EL-MÜHENDİS'TEN GEOMETRİ OKUYAN İKİ KİŞİDEN BİRİ OLDUĞUNU VE ONUN GÖRÜŞLERİNE BİRTAKİM İLÂVELERDE BULUNDUĞUNU BELİRTMESİ DIŞINDA HOCALARI HAKKINDA KAYNAKLARDA BİLGİ YOKTUR. İBN BÂCCE'NİN, DÖNEMİN TABİP VE ASTRONOMLARI ARASINDA YER ALAN EBÜ CA'FER YÜSUF B. HASDAİ İLE YAKIN DOSTLUK KURDUĞU DA KAYDEDİLMEKTEDİR.

كتاب النفس Kitâbu'n-Nefs

Bireysel Özün Keşfi

FELSEFESİ

İBN BÂCCE FELSEFESİNİN MERKEZİ KONUSUNU BİLGİ TEORİSİ İLE İNSANIN MUTLULUĞU OLUŞTURUR. İBN BÂCCE DUYU İLE AKIL ARASINDAKİ KONUMU BAĞLAMINDA İNSANI İNSAN YAPAN ASIL YÖNÜN ONUN AKLİ YÖNÜ OLDUĞU ŞEKLİNDEKİ GELENEKSEL FELSEFİ KABULÜ DEVAM ETTİRİR. BUNUNLA BİRLİKTE İBN BÂCCE'NİN BİLGİ TEORİSİNDE DİKKAT ÇEKEN BİR KATKI, ONUN İNSAN BİLGİSİNİN ALANINI BELİRLEMEK AMACIYLA YAPTIĞI ÇOK ÖNEMLİ BİR AYIRIMDA ORTAYA ÇIKAR. BUNA GÖRE BİLGİ ALANLARI "TABİİ İMKÂN ALANI" VE "İLÂHİ İMKÂN ALANI" OLMAK ÜZERE İKİYE AYRILIR. TABİİ İMKÂN ALANI, DUYU İDRAKLERİNİN, AKLİ İSTİDLALLERİN VE ZİHNİ SOYUTLAMALARIN NETİCESİNDE OLUŞAN "İNSANİ BİLGİ" ALANINA KARŞILIK GELİR. İLÂHİ İMKÂN ALANI İSE PEYGAMBERLERE ULAŞAN VAHİY TÜRÜNDEN BİLGİLERE TEKABÜL EDER. BU AYIRIM NETİCESİNDE İLÂHİ İMKÂN ALANI İNSANIN HERHANGİ BİR ETKİSİNE AÇIK OLMAYAN ALAN OLARAK GÖRÜNÜR. DOLAYISIYLA TABİİ İMKÂN ALANI, ERDEMLİ OLMAYA ÇALIŞAN HERHANGİ BİR İNSAN YA DA FİLOZOF İÇİN GEREKLİ OLAN BİLGİNİN ELDE EDİLEBİLECEĞİ TEK İMKÂN ALANI OLARAK KALIR. AİT OLDUĞU FELSEFİ GELENEKTE OLDUĞU GİBİ İBN BÂCCE EPİSTEMOLOJİSİ İÇİN DE ÖNEMLİ YER TUTAN SOYUTLAMA SÜREÇLERİ BU TABİİ İMKÂN ALANI İÇİNDE GERÇEKLEŞTİRİLİR VE EN TEMELİNDEN EN YÜKSEK FORMLARINA KADAR İDRAK GERÇEKLEŞİR.

Ebû Bekr Muhammed b. Yahyâ b. es-Sâiğ b. Bâcce et-Tücîbî el-Endelüsî es-Sarakustî (ö. 533/1139)

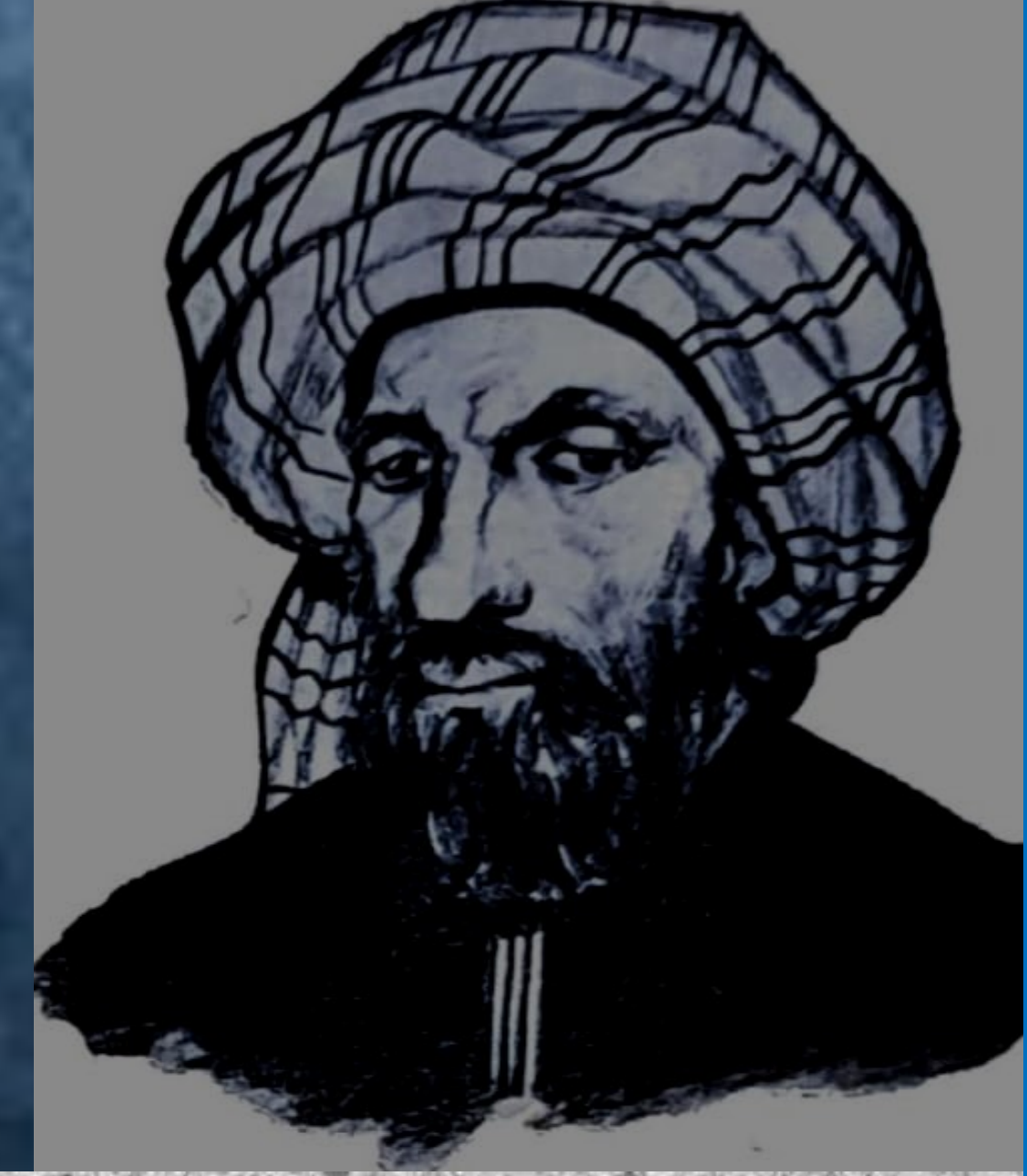
Endülüs'te yetişen ilk Müslüman filozof

Akıl fânidir, Allah'ı bulmakla ebedileşir.

İBN BÂCCE

İbn Bâcce, felsefe başta olmak üzere astronomi ve fizik gibi alanlarda da önemli katkıları olan Endülüslü İslâm düşünürüdür. 470/1077'de Sarakusta'da (Saragossa) doğup, 533/1139'te Fas'ta vefat etmiştir. Abdurrahman b. Seyyid el-Mühendis'ten ilim tahsil etmiş, Ebü'l-Hasan İbnü'l-İmam, Ebü'l-Hasan İbn Cudi, İshak b. Şem'un el-Yahudi el-Kurtubî, Ebû Amr b. Hırnare, Ebû Osman b. Ali b. Osman el-Ensârî ve İbn Rüşd gibi isimlere de hocalık yapmıştır

İbn Bâcce'nin felsefesinin temel kaynakları arasında Platon ve Aristoteles gibi Yunan filozofları ile Kindî, Fârâbî ve İbn Sînâ gibi doğulu İslâm filozofları bulunmaktadır

ESERLERİ

Tedbîru'l-Mütevahhid

Kitâbü'n-Nefs

Risâletü'l-Veda

Fi'l-Gâyeti'l-İnsâniyye

Fi'l-Vahde ve'l-Vahid

ÖĞRENCİLERİ

- ➔ Ebü'l Hasan İbnü'l-İmam
- ➔ Ebü'l Hasan İbn Cudi
- ➔ İshak b. Şemun
- ➔ Ebu Amr b. Hırnare
- ➔ Ebu Osman b. Ali b. Osman el-Ensari

HOCALARI VE ŞEYHLERİ

Abdurrahman b. Seyyid
El-Mühendis

Etkilendiği İsim ve Ekoller

EFLATUN ARİSTOTALES FARABİ

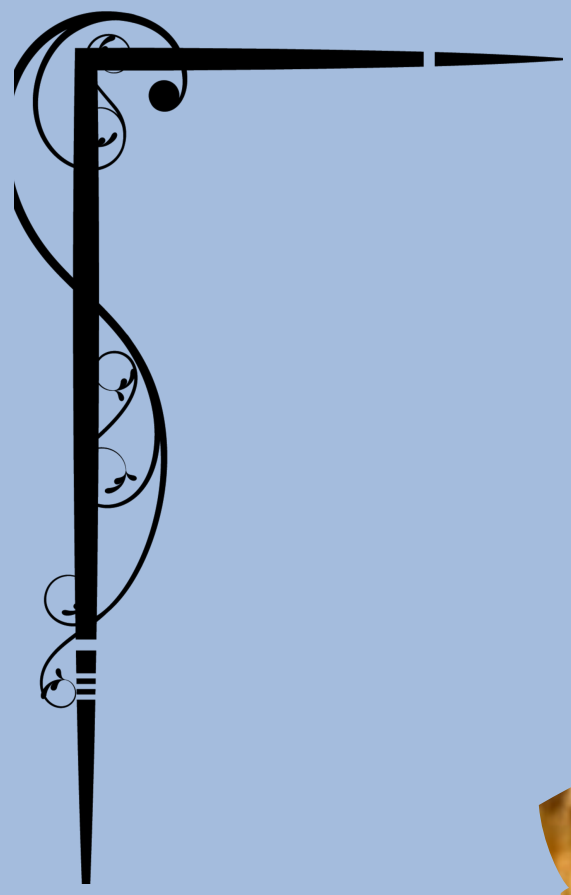
ASTRONOM-FİLOZOF-MATEMATİKÇİ-ŞAİR-
HEKİM-FİZİKÇİ-SİYASET BİLİMCİ

FELSEFESİ

İbn Bâcce felsefesinin merkezi konusunu bilgi teorisi ile insanın mutluluğu oluşturur. İbn Bâcce duyu ile akıl arasındaki konumu bağlamında insanı insan yapan asıl yönün onun aklî yönü olduğu şeklindeki geleneksel felsefi kabulü devam ettirir. Bununla birlikte İbn Bâcce'nin bilgi teorisinde dikkat çeken bir katkı, onun insan bilgisinin alanını belirlemek amacıyla yaptığı çok önemli bir ayırımın ortaya çıkmasıdır. Buna göre bilgi alanları "tabîî imkân alanı" ve "ilâhî imkân alanı" olmak üzere ikiye ayrılır. Tabîî imkân alanı, duyu idraklerinin, aklî istidlallerin ve zihnî soyutlamaların neticesinde oluşan "insanî bilgi" alanına karşılık gelir. İlâhî imkân alanı ise peygamberlere ulaşan vahiy türünden bilgilere tekabül eder. Bu ayırım neticesinde ilâhî imkân alanı insanın herhangi bir etkisine açık olmayan alan olarak görünür. Dolayısıyla tabîî imkân alanı, erdemli olmaya çalışan herhangi bir insan ya da filozof için gerekli olan bilginin elde edilebileceği tek imkân alanı olarak kalır. Ait olduğu felsefi gelenekte olduğu gibi İbn Bâcce epistemolojisi için de önemli yer tutan soyutlama süreçleri bu tabîî imkân alanı içinde gerçekleştirilir ve en temelinden en yüksek formlarına kadar idrak gerçekleşir.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
رسالة أبي بكر بن الصايغ في اتصال العقل بالإنسان
سلام عليك بقدر ما أنت أهله من الرغبة في اقتنا الفضل
لما ظننت بي بعد ذلك ما ظننت رأيت ولجأ على اقتنا
اليك هذا العلم الذي وجدت برهانه وسقت القول فيه
على أن المخاطب صرح بالعلم الطباعي على ما علمه من بصره
به فاما القول فيه بحسب المجري الصناعي فهو أطول وأوضح
بيانا وأكثر اقتباسه وانظر مقدماته وصرفني عن تباينة
على ذلك الوجه ضيق الوقت وتواتر الاشغال بما أنا بسبيله
فان تفرغ لي وقت اثبتته فيه على المجري الصناعي وانفذته
اليك فابى بما بادرت بانفاذه الان حذر من فواته وهو
من العظم والغاية بحيث هو فاتح اسنان الواحد يقال
على الخاء قد لحضت فيما بعد الطبيعة ولحقها ابو نصر

İbn Bâcce'nin *İttisâlü'l-'aql bi'l-insân* adlı eserinin ilk sayfası (Süleymaniye Ktp., Hacı Mahmud Efendi, nr. 5683/3)

i

N

C

A

İBN BÂCCE

Doğum tarihi
1095/Zaragoza

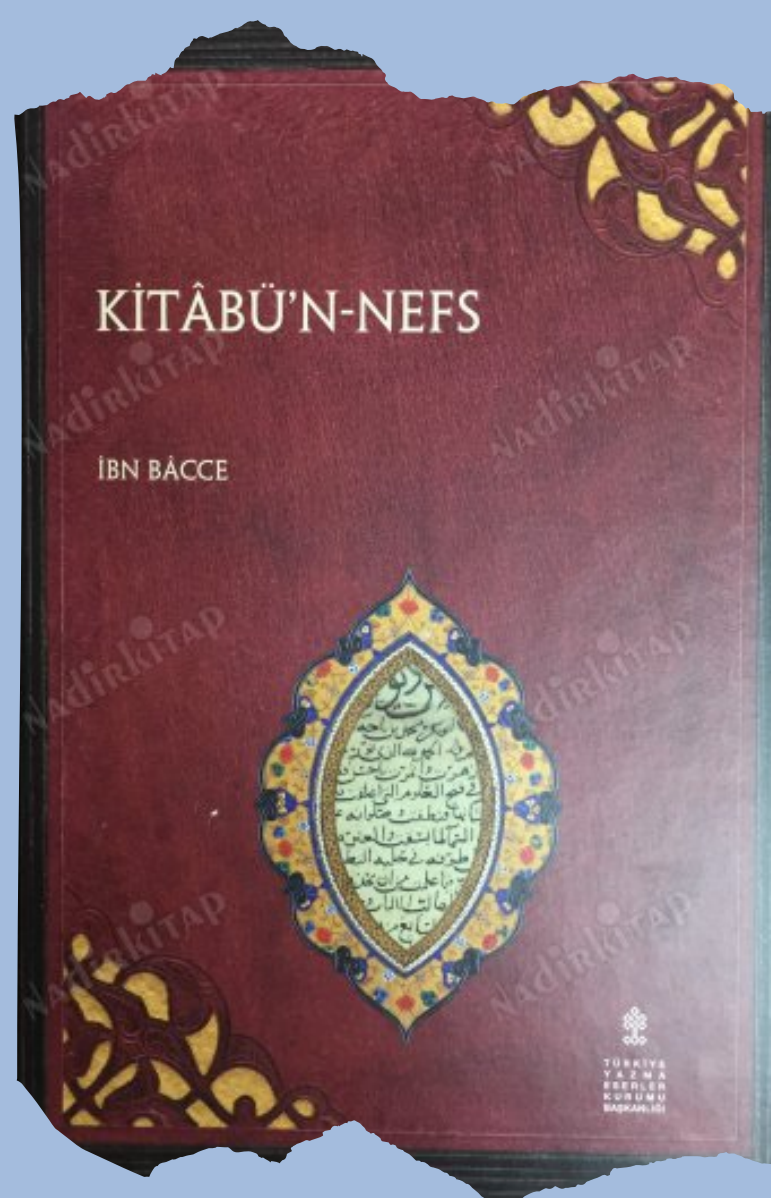
İbn Bacce tam adı Ebû Bekr Muhammed bin Yahya bin es-Saig olan Endülüs'lü, Arap filozof ve bilim insanı. Batıda Avempace olarak da anılır.

Ölüm tarihi
1138/Fas

E

B

B

C

İBN
TUFAYL
ابن طفيل

Ebû Bekr Muhammed b. Abdilmelik b. Muhammed b. Muhammed b. Tufeyl el-Kaysî (ö. 581/1185)

Girnata'nın (Granada) yaklaşık 50 km. kuzeydoğusundaki Vâdîâş (Guadix) kasabasında dünyaya ge
Doğum tarihi kesin olarak bilinmemekle birlikte VI. (XII.) yüzyılın ilk on yılı içinde doğduğu söylenir.
Léon Gauthier, 499 (1105) dolaylarında dünyaya gelmiş olabileceğini ileri sürmektedir (Ibn Thofâ
Araplar'ın Kays kabilesine mensup olduğu için Kaysî nisbesiyle anıldı. Latin dünyasında Ebû B
künyesinden dolayı Alubacer şeklinde tanınır. Gençlik ve tahsil dönemiyle ilgili olarak kaynaklarda t
yoktur. O devir Endülüs'ünün iki önemli ilim merkezi olan İsbîliye (Sevilla) ve Kurtuba (Córdo
şehirlerinden birinde veya her ikisinde öğrenim görmüş olabilir.

İBN TUFAYL ESERLERİ

- Hay - Allah'ı Arayan Çocuğun Hikayesi
- Hayy Bin Yakzan

“

Fikriyat

Türlerin bireylerinde ayrı ayrı bulunan ruh da aslında
tek bir ruhun parçalarından başka bir şey değildi.
Bunların ayrı gibi görünmeleri yalnızca
ayrı yüreklerde bulunmalarından ileri geliyordu.

HEKİM - FİLOZOF

İBN

TUFEYL

ابن طفيل

1106'da Gırnata yakınlarında Vadiü'l-Aş'ta doğdu, 1186'da Merakeş'te öldü. İshraki felsefesinin Endülüs'teki en önemli temsilcilerinden biridir. Uğraştığı ve önemli eserler verdiği başlıca konular; tıp, felsefe ve gökbilim idi. Günümüze ulaşan ve bütün dünyada tanınmasını sağlayan eseri ise "Hay bin Yakzan" ya da diğer adıyla "Esrarü'l-Hikmeti'l-Meşrikiye"dir. Dünya'da felsefi romanın ilk örneği ve ilk "Robinsonad" olan Hay bin Yakzan, 14. yy'dan başlayarak dünyanın bütün belli başlı dillerine çevrilmiş, başta Robinson Crusoe'nun yazarı Daniel Defoe olmak üzere birçok Batılı sanatçı ve düşünürü etkilemiştir.

Felsefe ve tasavvufi öğretileri sembolik bir dille ifade ederek daha iyi kavranmasını sağlamak düşüncesi ile yazılmış olan bir alegorik romandır. İbn-i Tufeyl'in sistemini oluşturan ana fikirlerin yer aldığı en önemli eserdir. İbn-i Tufeyl bu romanıyla döneminde tartışılan üç önemli soruna çözüm getirmeyi amaçlamıştır. Bunlar;

1-) İnsan kendi başına, hiçbir eğitim almadan sadece doğayı gözlemleyerek ve düşünerek "insan-ı kâmil" seviyesine ulaşabilir.

2-) Gözlem, deney ve akıl yürütme yoluyla elde edilen bilgiler, vahiy ile çelişmez. Başka bir deyişle din ile felsefe ve daha dar olarak da bilim çelişmez.

3-) Mutlak bilgiye ulaşmak bireyseldir ve bunu herkes başarabilir.

Hayy bin Yakzan (حي بن يقظان)
"Uyanık Oğlu Hay"

Bütün ömrünü kimsesiz bir adada geçiren Hayy, bir ceylan tarafından beslenip büyütülmüştür ve hiçbir toplumsal bağı olmayan bir münzevidir. Elli yıl içinde evreni gözlem ve deneylerle, kıyaslamalar ve akıl yürütmelerle çözer, varoluş nedenlerini, anlamlarını, Tanrı ile olan bağıntılarını kavrar.

Kübra Kızılcınar

**ENDÜLÜSLÜ HEKİM,
HUKUKÇU VE FİLOZOF.**

İbn Tufeyl

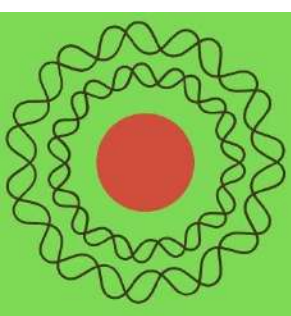
Hayy bin Yakzân

Hakikatin Peşinde

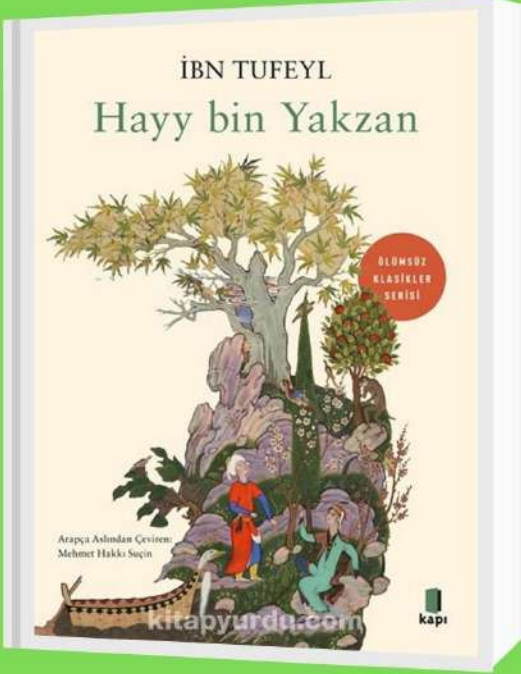
Arıppadan Tercüme: Babanzâde Rasîd

Hazırlayan: Hacer Sevim

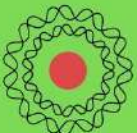
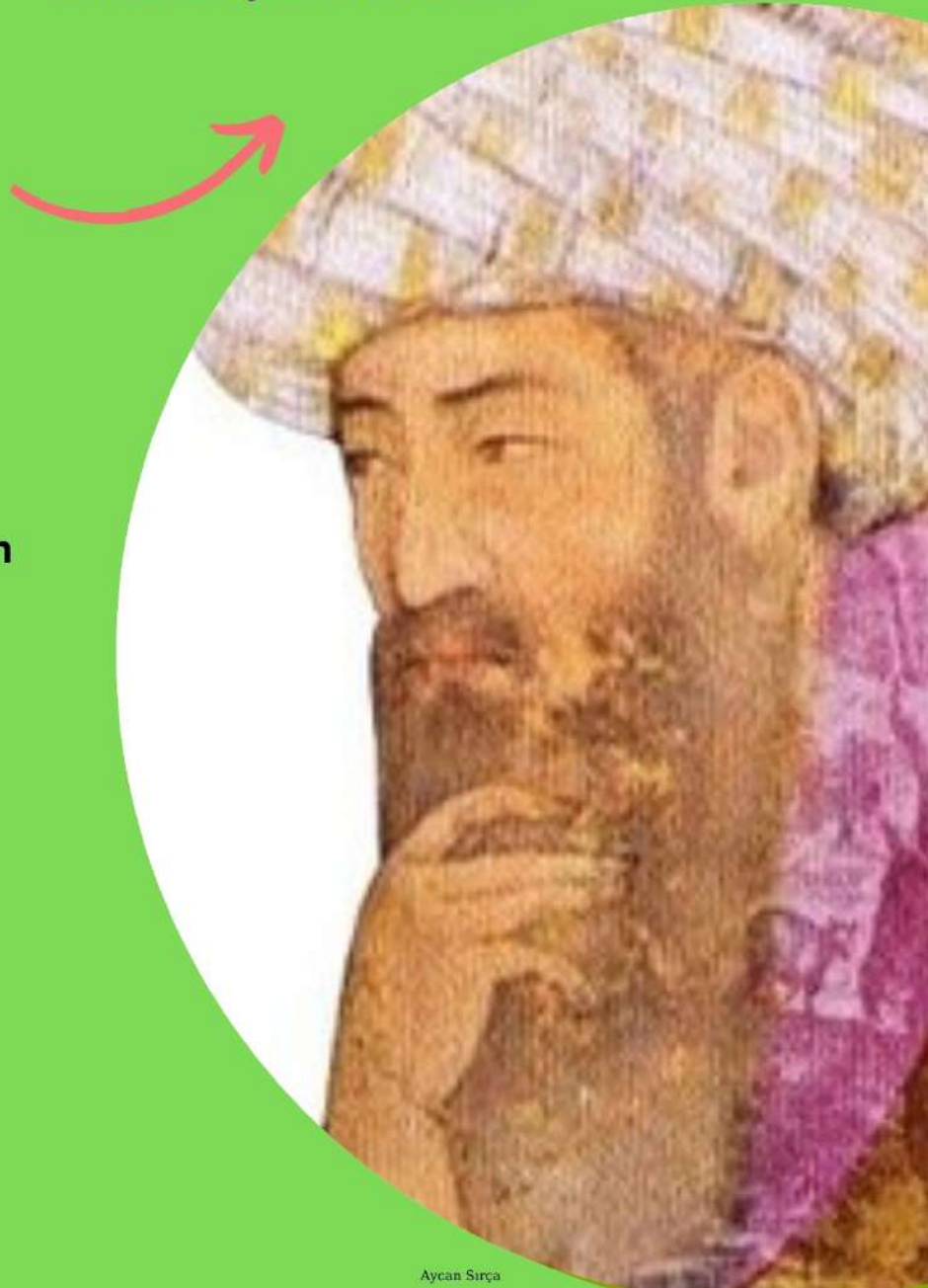

İBN-İ TUFEYL

İbn tufeyl 'in meşhur eseri hayy bin yaksan 1349 yılından itibaren yapılan tercümeleriyle batı dünyasına yepyeni felsefi açılımlar getirmiştir. Bu eserin 1701'de Rotterdam'da yapılan bir çevirisinde mütercim adı olarak verilen S. D.B kısaltmasının Benedict'de Spinoza'nın tersten okunuşu olduğu ileri sürülmüştür. Bu durumda ünlü batılı düşünür, Spinoza'yı da İbn tufeyl'in tesir halkasına dahil etmek yerinde olacaktır.

Ebu Bekir Muhammed bin Abdal Malik bin Muhammed bin Tufail el Kaysi el-Endülüsî, Endülüslü hekim, hukukçu ve filozof. Latin dünyasında Abentofail olarak da bilinir. Tanınmış İslam filozoflarındandır. İbn Tufeyl, 1106'da Gırnata yakınlarında Vadiü'l-Aş'ta doğdu, 1186'da Marakeş'te öldü.

İBN RÜŞD

Nerede olursak olalım, ilim ana yurdumuzdur, cehalet yabancı bir yer.

Seçkin bir ailenin çocuğu olarak Kurtuba'da doğmuştur.

(520-1126). Dedesi, babası ve kendisi kadılık yapmıştır.

Aristoteles'in eserlerini şerhettiği için İslam dünyasında "şârih", batı dünyasında "grand commentator" ünvanıyla anılmıştır.

Endülüs'te İbn Bâcce (v. 1138) ve İbn Tufeyl (v. 1185) ile başlayan felsefenin zirveye ulaşması İbn Rüşd (v. 595-1198) ile gerçekleşmiştir. Düşünceleri batı dünyasında İbn Rüşdçülük akımı (Averroist) olarak kendini göstermiş ve modernleşmenin müjdecisi olmuştur.

Mantık, din felsefe, metafizik, tıp-
astronomi, psikoloji, ahlak siyaset
gibi konularda eserler kaleme
almıştır. Eserlerinden bazıları
şunlardır:

- Faslü'l makâl lî mâ beyne's şerîa
ve'l hikme mine'l ittisâl. (Din ile
felsefenin uzlaşması halinde olduğu ve
tevil konularını işlediği eseridir).
- el Keşf an menâhici'l edille. (Kelam
ve felsefe konularını muhtevidir).
- Bidâyetü'l müctehid ve nihâyetü'l
muktesid. (Malikî fıkhı ile ilgili
kaleme aldığı eserdir).
- Telâfütü 'Tehâfütü'l Felâsife'.
Gazzâlî'nin Tehâfütü'l Felâsife
isimli eserini eleştirdiği
çalışmasıdır.

Tespitleri:

“Gerçek bilgi (el ilmü'l hakk), Allah Teala'yı
ve diğer varolanları, olduğu haliyle bilmektir.
Özellikle (varolanların) değerlilerini, ahiret
mutluluğu ve mutsuzluğunu bilmektir. Gerçek
amel (el amelü'l hakk) ise; mutluluğu
sağlayan fiilleri işlemek, mutsuzluğu getiren
fiillerden kaçınmaktır.” (Faslü'l makâl, s. 100,
nşr. B. Karlığa, İşaret Yay., İstanbul 1992)
“Hakikat, hakikata ters düşme, aksine uygun
düşer ve onun lehine şahitlik eder.” (Faslü'l
makâl, s. 75).

“Demek isterim ki; hikmet, şeriatın arkadaşı
ve süt kardeşidir. (...) İki de tabiatları
itibarıyla kardeş, cevherleri ve özleri
itibarıyla iki dosttur.” (Faslü'l makâl, s. 115).

FAŞLÜ'L-MAKÂL DİN VE FELSEFE İLİŞKİSİ

ابن رشد
EBÜ'LVELİD
İBN RÜŞD

Okuma, İnceleme & Notlandırma:
Muhammed Abül el-CABDİ
Tebakk:
Muhammed Abdülvehâd el-ASKİ
Tercüme:
Serkan ÇETİN

EBÛ'L HASAN EL ÂMİRÎ

NİŞÂBURLU FİLOZOF

Benî Âmir diye bilinen, fetihler sonrası Horasan bölgesine yerleşen bir Arap oymağına mensup olan Ebû'l-Hasan Amiri, kültürlü ve dindar bir ailenin çocuğu olarak Nişâbûr'dan doğmuştur.(H. 4. Asır başları)

Kindî'nin talebesi el-Belhî'nin derslerine katılmış, zamanla Nişâburlu Filozof ünvanıyla anılmıştır. Devlet büyüklerinin saraylarında düzenlenen ilmi-edebi-felsefi tartışmalarda bulunmuştur. İlim ve görgüsünü artırmak için Rey, Buhara, Bağdat gibi önemli ilim merkezlerine seyahatler yapmıştır

Aristoteles'in eserlerine şerhler kaleme almış, kelam, felsefe, dinler tarihi, siyaset-ahlak gibi konulardan çeşitli eserler yazmıştır. Din ile felsefeyi uzlaştırmaya çalışmış olması dikkate değer yönüdür

